

sabat – sedmi dan v tednu, sobota (v krščanstvu nedelja)

saichel – resnica, prav, »naj se izkaže saichel«

shikse – služkinja, nejudovsko dekle, ki pomaga v judovski hiši ob sobotah

shul – tudi drugo ime za sinagogo, šolo

serafin – angel s tremi pari peruti

šema – glavni del jutranje in večerne molitve

tante – teta

tatele – očka

tora – hebr. knjiga zakonov, postava

purim – židovski praznik, tudi žreb, s katerim naj bi določili dan uničenja, tudi purimska pesem, ki se poje na praznik

rabin – duhovnik

reb – gospod

Beseda o de Lamartinu in njegovi pesnitvi *Brajda in dom*

Janez
Menart

V letih, ko se je Napoleon oklical za cesarja, 1804, je bil Alphonse de Lamartine petnajstleten deček, aristokratski sin, ki je študiral v Lyonu in Belleyu. Ker je bil privrženec burbonske dinastije, ki je tedaj životarila v izgnanstvu, po študiju ni hotel postati oficir samozvanca Napoleona, temveč se je rajši predajal branju in pisanju. Po Napoleonovem prvem padcu je bil nekaj časa častnik v kraljevi gardi. Po

bitki pri Waterlooju, ki je na srečo šla mimo njega, pa se je umaknil spet v zasebnost in književnost.

Sprva je pisal pesmi v precej klasicističnem slogu, ki je prevladoval tudi še za časa Napoleonove vladavine in za katerega je bila značilna nečustvena, galantna, pretežno ljubezenska tematika s slogovnim nadihom antičnega pesništva. Pozneje je njegova poezija začela postajati vse bolj osebno čustvena. K novemu načinu pisanja so ga nagnila dela pisatelja Chateaubrianda in pisateljice madame de Staël, ki sta v francosko književnost zasejala prve klice angleške predromantike. Vsekakor najbolj odločilna pa je bila pri tem Lamartinova ljubezen do Julije Charles, mlade žene nekega slavnega zdravnika, ki jo je pesnik pri svojih šestindvajsetih letih srečal v zdravilišču ob jezeru Bourget. Julija je leto zatem, 1817, umrla za jetiko. In tedaj je Lamartine napisal žalostinko »Jezero«, ki zaradi osebne čustvenosti, melanholičnega miselnega nadiha in simboličnega slikanja narave pomeni začetek novega obdobja v francoski poeziji, začetek prave romantike. Pesem je skupaj z drugimi izšla leta 1820 v zbirki »Pesniška premišljevanja«. Knjiga je doživela takojšen in vsestransko navdušen sprejem, avtorju pa prinesla tudi družbeni uspeh, ki ga je zatem speljal v politično življenje, s tem pa obenem sčasoma tudi proč od poezije. Lamartine je izdal namreč le še dve opaznejši

zbirki, leta 1823 »Nova pesniška premišljevanja« in leta 1830 »Pesniške in verske harmonije«, ter tri slabo uspele pesnitve (»Sokratova smrt«, »Joce-lyn« in »Padli angel«), zatem pa se povsem predal politiki; postal je celo predsednik začasne vlade ter leta 1848 oklical republiko, nazadnje pa doživel popoln neuspeh, saj se je potegoval za socialne reforme, čemur je buržoazija seveda nasprotovala. Zadnji dve desetletji svojega življenja je bil zato prisiljen, da je na veliko pisal romane in zgodovinska dela ter tako poravnal ogromne dolgove, ki si jih je bil lahkomišelnost nakopal. Pesniški navdih ga je med tem garanjem obiskal le tu in tam, vendar samo še enkrat s tisto pravo, neposredno močjo, kot jo začutimo v njegovih pesmih iz prvih dveh zbirk. To se je zgodilo jeseni leta 1856, ko je pesnik obiskal domačo hišo, legel na travo v njeni senci in poln melanholičnih spominov na mladost (na prazne strani in robove Petrarkovih poezij, ki jih je imel s seboj), napisal krajšo pesnitev »Brajda in dom« (La Vigne et la Maison). Ti Lamartinovi verzi, objavljeni naslednje leto, so po dolgem času spet poželi vsesplošno občudovanje tako beročega občinstva kot kritike in ostali v stalni zakladnici nadvse bogate francoske poezije.

J. Menart

Brajda in dom

Alphonse Psalmodija duše
de Lamartine Dialog med menoj in mojo dušo

JAZ O, duša moja, kakšna teža v meni!
 Od muke gnana na ležišče dni,
 kot sad bolesti, ki nestrpno v ženi
 hlepi po rojstvu in pred njim drhti,
 že lega noč, o duša. Le še malo!
 To sonce *drugim* bo kot zarja vstalo.
 Že ruši ječa tvoja se, moj duh!
 Poglej, kako jesenska sapa vleče
 in tam ob ribniku, kjer trst trepeče,
 v kosmičih dviga v zrak osatov puh!
 Kako je krona moje glave bela!
 Kako mi ptič, ki v lini dom si dela,
 sledi, da v gnezdo, ki si ga nareja,
 odnese kak bel las, bel kot je preja,
 ki jo pred hišo prede starka vela!
 V dalj, ki beži, se mi mladost utrinja,
 kri vse bolj léno žile mi prešinja,
 drevo sad spušča v zemljo, listje v zrak:
 nič ne hlastaj po dneh; te Bog odbira;
 temveč Ga hvali, da med hrup večera
 in mir noči ustvaril je še mrak!